

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 9.2.2007
KOM(2007) 51 galutinis

2007/0022 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę

(pateikta Komisijos)

{SEK(2007) 160}

{SEK(2007) 161}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1) PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pagrindas ir tikslai**

Norint užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, kuris kaip tikslas nurodytas EB sutartyje (EB sutarties 174 straipsnio 2 dalis), reikia spręsti didėjančią nusikaltimų aplinkai problemą.

Šis pasiūlymas pakeičia Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlytą direktyvą dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę (2001/0076(COD)), kurią Europos Parlamentas iš dalies pakeitė po pirmojo svarstymo, siekiant įgyvendinti Europos Teisingumo Teismo 2005 m. rugsėjo 13 d. sprendimo (C-176/03, *Komisija prieš Tarybą*) išvadą, panaikinančią Pamatinį sprendimą 2003/80/TVR dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę.

Remiantis šiuo Teisingumo Teismo sprendimu, Bendrija gali imtis su valstybių narių baudžiamąja teise susijusių priemonių, kurios, jos manymu, yra būtinos, kad užtikrintų visišką jos aplinkos apsaugos srityje priimamų teisės normų veiksmingumą.

Bendrija ir valstybės narės priėmė daug teisės aktų, kurių tikslas – aplinkos apsauga. Tačiau įvairūs tyrimai rodo¹, kad šiuo metu valstybėse narėse taikomų sankcijų ne visuomet pakanka veiksmingam Bendrijos aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimui. Ne visose valstybėse narėse yra nustatytos baudžiamosios sankcijos visiems sunkiems nusikaltimams aplinkai, nors tik baudžiamosios sankcijos yra pakankamai atgrasančios dėl keleto priežasčių.

Pirma, baudžiamųjų sankcijų skyrimas parodo socialinį nepritarimą, kuris kokybės požiūriu yra visai kitokio pobūdžio, palyginti su administracinėmis sankcijomis arba civilinėje teisėje nustatytu kompensaciniu mechanizmu.

Antra, administracinės arba kitokios piniginės sankcijos gali neatgrasyti, jei pažeidėjai neturi pinigų arba, priešingai, yra labai turtingi. Tokiais atvejais gali prireikti taikyti laisvės atėmimo bausmę.

Be to, kriminalinių nusikaltimų tyrimo ir teismo persekiojimo (ir valstybių narių tarpusavio teisinės pagalbos) priemonės turi didesnę galią nei administracinės arba civilinės teisės priemonės ir gali padidinti šių procedūrų veiksmingumą.

Galiausiai papildomai garantuojamas nešališkumas, nes kriminalinių nusikaltimų tyrime dalyvautų nusikaltimų tyrimo institucijos, tai yra kitos institucijos nei leidimus eksploatuoti ar teršti išdavusios administracinės institucijos.

Be to, kad valstybėse narėse yra taikomos skirtingos sankcijų rūšys, gerokai skiriasi ir už panašius ar tapačius pažeidimus taikomų sankcijų dydžiai. Nusikaltimai aplinkai paprastai peržengia valstybių sienas arba daro tarpvalstybinį poveikį. Dėl šios

¹ Svarbiausius tyrimus galima rasti Aplinkos generalinio direktorato nusikaltimams aplinkai skirtoje svetainėje <http://ec.europa.eu/environment/crime/index.htm#studies>.

priežasties pažeidėjai šiuo metu gali pasinaudoti tuo, kad valstybių narių teisės aktai skiriasi. Taigi šią problemą reikia spręsti imantis veiksmų Bendrijos lygiu.

- **Bendrosios aplinkybės**

1998 m. Europos Taryba priėmė Konvenciją dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę.

1999 m. spalio mėn. Tamperėje susitikusi Europos Vadovų Taryba paprašė pasistengti susitarti dėl bendrų apibrėžčių, kaltinimų ir sankcijų, taikomų konkrečiose ypač svarbiose nusikalstamumo srityse, įskaitant nusikaltimus aplinkai.

2000 m. vasario mėn. Danijos Karalystė pateikė iniciatyvą dėl pamatinio sprendimo dėl kovos su sunkiais nusikaltimais aplinkai.

2000 m. rugsėjo 28 d. Teisingumo ir vidaus reikalų taryba nutarė, kad reikia nustatyti nusikaltimus aplinkai reglamentuojantį *acquis*.

2001 m. kovo 13 d. Komisija priėmė direktyvos dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę pasiūlymą. Pasiūlytos direktyvos tikslas buvo užtikrinti veiksmingesnę aplinkos apsaugą reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymą visoje Bendrijoje nustatant pagrindinį nusikaltimų sąrašą.

2002 m. balandžio 8 d. Europos Parlamentas per pirmąjį svarstymą priėmė savo ataskaitą dėl pasiūlymo.

2002 m. rugsėjo 30 d. Komisija priėmė iš dalies pakeistą pasiūlymą kartu su keliais Europos Parlamento pasiūlytais pakeitimais.

Taryba Komisijos pasiūlymo nesvarstė, tačiau 2003 m. sausio 27 d. Danijos iniciatyva priėmė Pamatinį sprendimą 2003/80/TVR dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę.

Europos Bendrijų Teisingumo Teismas šį pamatinį sprendimą, pažeidusį ES sutarties 47 straipsnį, panaikino savo 2005 m. rugsėjo 13 d. sprendimu (C-176/03), prieidamas prie išvados, kad šio pamatinio sprendimo 1–7 straipsnių pagrindinis siekis, atsižvelgiant tiek į jų tikslą, tiek ir į turinį, yra aplinkos apsauga, todėl jis galėjo būti tinkamai priimtas remiantis EB sutarties 175 straipsniu.

2005 m. lapkričio 30 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikiama jos nuomonė apie sprendimo byloje C-176/03 pasekmes ir nurodoma būtinybė priimti naują pasiūlymą dėl nusikaltimus aplinkai reglamentuojančio teisės akto.

Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, reikia panaikinti 2001 m. direktyvos dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę pasiūlymą ir pateikti naują pasiūlymą, kuriame būtų įtrauktos panaikinto pamatinio sprendimo 1–7 straipsnių nuostatos. Reikia pataisyti kai kurių nusikaltimų formuluotes atsižvelgiant į Bendrijos aplinkos klausimus reglamentuojančių teisės aktų raidą. Be to, buvo įtraukti keli nauji elementai, kurie, kaip manoma, yra būtini veiksmingai aplinkos apsaugai užtikrinti, visų pirma už ypač sunkius nusikaltimus aplinkai taikomų sankcijų suderinimas.

Imdamasi tolesnių veiksmų, susijusių su ETT byla C-176/03, Komisija ketina 2007 m.

pateikti direktyvos, kuria bus iš dalies keičiama Direktyva 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo, pasiūlymą.

- **Pasiūlymo srityje taikomos nuostatos**

Nors pagal aplinkos teisės aktus skirtingais atvejais reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų atgrasančias, veiksmingas ir proporcingas sankcijas už aplinkos teisės nuostatų pažeidimą, nėra tokių nuostatų, kuriomis būtų reikalaujama, kad valstybės narės sunkiems nusikaltimams aplinkai nustatytų būtent baudžiamąsias sankcijas.

- **Derėjimas su kitomis Sąjungos politikos sritimis ir tikslais**

Siūloma direktyva atsižvelgiama į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatytas pagrindines teises ir paisoma joje pripažintų principų. Visų pirma ji buvo parengta remiantis Chartijos VI skyriuje išdėstytais teisingumo principais, o jos tikslas yra skatinti integravimąsi į aukštą aplinkos apsaugos lygį skatinančią Bendrijos politiką remiantis Chartijos 37 straipsnyje išdėstytu tvariosios plėtros principu.

2) KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMAS

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Daugeli metų nusikaltimų aplinkai problema buvo aptariama įvairiuose tarptautiniuose ir Europos forumuose.

2003 m. lapkričio mėn. Komisija surengė viešą konferenciją apie nusikaltimus aplinkai ir parėmė 2002 m. Londone Karališkojo tarptautinių reikalų instituto šia tema surengtą seminarą. Papildomi ekspertų posėdžiai dėl konkrečios nusikalstamos veiklos, tai yra neteisėtos prekybos nykstančiomis rūšimis, buvo surengti 2001 m. Frankfurte ir 2004 m. Budapešte.

Buvo manoma, kad tolesnis konsultavimasis su suinteresuotosiomis šalimis šiuo atveju nėra būtinas ir įmanomas. Nuo tada, kai 2005 m. rugsėjo 13 d. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas panaikino Pamatinį sprendimą 2003/80/TVR, nusikaltimų aplinkai srityje atsiradusį teisinį vakuumą reikėjo kuo skubiau užpildyti.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Pastaraisiais metais šiuo klausimu buvo surengta daug seminarų, konferencijų ir ekspertų posėdžių, kurių metu surinkta informacija padėjo suformuluoti šį pasiūlymą.

- **Poveikio vertinimas**

Vertinant poveikį buvo svarstomos įvairios galimos veiklos kryptys: nesiimti jokių veiksmų ES lygiu, gerinti valstybių narių bendradarbiavimą savanoriškai imantis iniciatyvos, visiškai suderinti aplinkos sritį reglamentuojančias baudžiamosios teisės nuostatas ir galiausiai iš dalies suderinti valstybių narių nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių nusikaltimus aplinkai, nuostatas.

Veiksmų nesiėmimas arba Bendrijos teisės aktų leidėjo nustatyti neprivalomi veiksmai neduotų jokio teigiamo poveikio aplinkos apsaugos lygiu ir nepanaikintų iškilusių

sunkumų sprendžiant nusikaltimų aplinkai problemą, sunkumų, kuriuos didžia dalimi lemia skirtingi valstybių narių įstatymai.

Visapusiškas aplinkos sritį reglamentuojančių baudžiamosios teisės nuostatų suderinimas apimtų daugiau nei reikia ir nebūtų atsižvelgta į tai, kad nacionalinei baudžiamajai teisei didelę įtaką vis dar daro kiekvienos valstybės narės konkrečios kultūros vertybės, tad jį įgyvendinant reikia tam tikro lankstumo.

Kalbant apie suderinimą iš dalies, buvo apsvarstytos trys galimos priemonės: sunkių nusikaltimų sąrašo suderinimas, juridiniams asmenims tenkančios atsakomybės apimtys suderinimas ir už sunkinančiomis aplinkybėmis padarytus nusikaltimus taikomų sankcijų dydžių suderinimas. Visais trimis atvejais buvo labai teigiamai įvertintas galimas poveikis aplinkos apsaugos lygiui, policijos ir teisminiam bendradarbiavimui, o įmonėms ir viešosioms valdžios institucijoms teksianti išlaidų našta nebūtų didelė.

Poveikio vertinimo ataskaitą galima rasti
http://ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm.

3) TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

- **Siūlomų veiksmų santrauka**

Siūloma direktyva nustatomas pagrindinis tyčia ar bent jau dėl ypatingo aplaidumo padarytų sunkių nusikaltimų aplinkai, kurie visoje Bendrijoje turi būti laikomi užtraukiančiais baudžiamąją atsakomybę, sąrašas. Tiek dalyvavimas tokioje veikloje, tiek ir jos kurstymas turi būti vienodai laikomi baudžiamuoju nusikaltimu. Išsamiai apibrėžiama juridiniams asmenims tenkančios atsakomybės apimtis.

Kai nusikaltimą padaro fiziniai asmenys, jiems turi būti taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudžiamosios sankcijos, o juridiniams asmenims turi būti taikomos baudžiamosios arba ne baudžiamosios sankcijos.

Taip pat reikia suderinti fiziniams ir juridiniams asmenims už tam tikromis sunkinančiomis aplinkybėmis padarytus nusikaltimus, kurie turėjo ypač rimtų pasekmių arba kai yra išitraukiama į nusikalstamą grupuotę, taikomų maksimalių sankcijų mažiausius dydžius.

- **Teisinis pagrindas**

Šios direktyvos nuostatos susijusios su aplinkos apsauga. Taigi kaip teisinis pagrindas buvo pasirinkta EB sutarties 175 straipsnio 1 dalis.

- **Subsidiarumo principas**

Kadangi pasiūlymas nepatenka į išskirtinės Bendrijos kompetencijos sritį, taikomas subsidiarumo principas.

Pasiūlyme išdėstytų tikslų valstybės narės negali visiškai pasiekti dėl toliau nurodytų priežasčių.

Griežtesnių sankcijų taikymas atskirose valstybėse narėse nepadėtų veiksmingai išspręsti problemos, kadangi nusikaltėliai galėtų lengvai apeiti tas valstybes nares ir savo veiklą vykdyti būdami ten, kur įstatymai yra mažiau griežti.

Veiksmai Bendrijos lygiu padės lengviau įgyvendinti pasiūlyme nurodytus tikslus dėl toliau pateiktų priežasčių.

Pasiūlyme bus nustatytas Bendrijos lygmens minimalus sunkių baudžiamųjų nusikaltimų aplinkai sudedamųjų dalių, juridiniams asmenims tenkančios atsakomybės panašios apimties ir už ypač sunkius nusikaltimus aplinkai taikomų bausmių dydžių standartas. Tai užtikrins, kad svarbūs nusikaltimų aplinkai atvejai visose valstybėse narėse bus nagrinėjami remiantis vienoda tvarka ir kad nusikaltėliai negalės pasinaudoti nacionalinių teisės aktų skirtumais. Tai taip pat palengvins valstybių narių bendradarbiavimą tais atvejais, kurie gali turėti tarpvalstybinių pasekmių.

Bendrijos aplinkos apsaugos politiką reikia visiškai įgyvendinti visoje Bendrijoje. Dėl šios priežasties reikia suderinti sankcijas.

Paprastai nusikaltimų aplinkai pasekmės peržengia valstybių sienas, kadangi jie dažnai yra susiję su tarptautine veikla ir turi tarptautinį poveikį, pavyzdžiui, aplinkos tarša.

Siūloma direktyva tik nustatomas būtiniausias suderinimo lygis, susijęs su veiksmais, kurie turi būti laikomi baudžiamaisiais nusikaltimais, ir suderinami mažiausi bausmių, kurios būtų taikomos sunkiausiais atvejais, kai nusikaltimas turi ypač rimtų pasekmių arba įvykdomas esant sunkinančioms aplinkybėms, dydžiai.

Taigi pasiūlymas subsidiarumo principo nepažeidžia.

- **Proporcingumo principas**

Pasiūlymas neprieštarauja proporcingumo principui dėl toliau nurodytų priežasčių.

Pasirinkta priemonė yra direktyva, kuri valstybėms narėms suteikia pakankamai daug lankstumo ją įgyvendinant. Remiantis EB sutarties 176 straipsniu valstybės narės gali taikyti direktyvoje nustatytas priemones arba nustatyti griežtesnes priemones. Pavyzdžiui, jos gali nustatyti papildomus nusikaltimus, išplėsti pagrindą traukti baudžiamojon atsakomybėn įtraukiant paprasčiausią aplaidumą ir (arba) nustatyti papildomas bausmių rūšis ir didesnius jų dydžius.

Direktyvos įgyvendinimas neužkrauna akivaizdžios finansinės ir administracinės naštos, nes valstybės narės turi ir baudžiamąją teisę, ir teismines struktūras. Papildoma našta valstybėms narėms gali atsirasti, jeigu padažnės teisminis persekiojimas ir padidės baudžiamųjų bylų skaičius, tačiau, kita vertus, griežtesnių sankcijų atgrasantis poveikis turėtų sumažinti nusikaltimų skaičių ir taip galiausiai sumažėtų baudžiamųjų bylų skaičius.

- **Pasirinkta priemonė**

Siūloma priemonė: direktyva.

Kitos priemonės netiktų dėl toliau nurodytų priežasčių.

Tokiam veiksmui direktyva yra tinkama priemonė, nes ja nustatomas privalomas aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę minimalus standartas, tačiau valstybėms narėms paliekama laisvė lanksčiai įgyvendinti direktyvą nacionalinėje baudžiamojoje teisėje.

4) POVEIKIS BIUDŽETUI

Šis pasiūlymas neturi jokio poveikio Bendrijos biudžetui.

5) PAPILDOMA INFORMACIJA

- **Atitikmenų lentelė**

Valstybės narės privalo Komisijai pateikti direktyvą perkeliančių nacionalinių teisės aktų tekstus ir tų nuostatų bei šios direktyvos atitikmenų lentelę.

- **Europos ekonominė erdvė**

Siūlomas teisės aktas susijęs su Europos ekonominės erdvės klausimais, todėl turi apimti ir Europos ekonominę erdvę.

- **Išsamus pasiūlymo paaiškinimas**

1. Nusikaltimų apibrėžtis

Nusikaltimų apibrėžtis didžia dalimi atitinka Pamatiniame sprendime 2003/80/TVR nustatytas apibrėžtis, be to, yra atsižvelgta į kelis Europos Parlamento padarytus pirminio direktyvos pasiūlymo pakeitimus, kuriuos Komisija priėmė po pirmojo svarstymo.

Dauguma nusikaltimų priklauso nuo veiksmų rezultato, tai yra to, kad jie daro arba gali daryti didelę žalą asmenims arba aplinkai.

Visų, išskyrus vieną, nusikaltimų atveju turi būti padarytas „neteisėtas“ veiksmas. Sąvoka „neteisėtas“ reiškia pažeidžiantis Bendrijos arba valstybių narių teisės aktus, administracinius potvarkius arba kompetentingos institucijos priimtus sprendimus, kuriais siekiama apsaugoti aplinką. Vieninteliu 3 straipsnio a punkte atskiru nusikaltimo atveju pasekmė, tai yra asmens mirtis arba sunkus sveikatos sutrikimas, yra tokia rimta, kad sąlyga dėl neteisėtumo nereikalinga norint patvirtinti veiklos baudžiamumą.

Priešingai nei pamatiniame sprendime, nusikaltimai apibūdinami vartojant sąvoką *material* (medžiaga) vietoj *substance* (medžiaga) (3 straipsnio a ir b punktai), nes ji yra platesnė. Komisija atitinkamai jau atmetė Europos Parlamento pateiktą pirminio direktyvos pasiūlymo pakeitimą.

Remiantis pirminiu pasiūlymu buvo įtrauktas papildomas nusikaltimas dėl neteisėto akivaizdaus saugomų buveinių būklės pablogėjimo. Be to, atsižvelgiant į naujus Bendrijos teisės aktus buvo įtrauktas ypatingas su neteisėtu atliekų vežimu susijęs

nusikaltimas. Neteisėtą atliekų vežimą baudžiamuoju nusikaltimu reikia laikyti tik rimtais atvejais, tai yra, kai jos vežamos dideliais kiekiais ir siekiant pelno.

Apibrėžiant keletą nusikaltimų vartojamos palyginti neaiškios sąvokos, pavyzdžiui „didelė žala“ arba „sunkus sveikatos sutrikimas“. Šios sąvokos nėra apibrėžtos ir kiekvienai valstybei narei yra palikta laisvė jas aiškinti atsižvelgiant į savo tradicijas ir teisės sistemą.

Apibūdintą veiką reikia laikyti baudžiamuoju nusikaltimu, jei ji daroma tyčia arba bent jau dėl didelio aplaidumo, įskaitant dalyvavimą joje arba jos kurstymą.

2. Juridinių asmenų atsakomybė

Kaip nustatyta pamatiniame sprendime, valstybės narės turi užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti patraukti atsakomybėn už nusikaltimus, kuriuos jų naudai jų vardu padarė konkretūs asmenys arba kai šiems asmenims galimybes veikti sudarė priežiūros arba kontrolės stoka.

Nenurodoma, ar juridinių asmenų atsakomybė turėtų būti baudžiamoji. Taigi valstybės narės, kurių nacionalinėje teisėje juridinių asmenų baudžiamoji atsakomybė nėra pripažįstama, neprivalo keisti savo nacionalinės sistemos.

3. Sankcijos

Už nusikaltimus aplinkai taikomos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios tiek fizinių, tiek juridinių asmenų atžvilgiu.

Be to, šiuo metu egzistuojantys valstybių narių nacionalinėje teisėje nustatytų sankcijų akivaizdūs skirtumai rodo būtinybę numatyti bent jau ypač rimtais atvejais taikomų bausmių dydžių, atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą, suderinimą. Jų nesuderinus, nusikaltėliai galėtų pasinaudoti valstybių narių nacionalinės teisės spragomis.

Sunkinančios aplinkybės, kurioms taikomų bausmių suderinimas ir yra numatytas, yra ypač rimta nusikaltimo pasekmė, pavyzdžiui, asmens mirtis, arba sunkus sveikatos sutrikimas, arba didelė žala aplinkai, arba nusikaltimo įvykdymas esant nusikalstamai organizacijai. Paprastai valstybių narių nacionalinėje baudžiamojoje teisėje šios aplinkybės jau yra laikomos ypač sunkiomis ir jos jau yra numatytos kitose ES priemonėse.

Kalbant apie laisvės atėmimą, siūlomas derinimas remiantis trijų lygių schema atitinka 2002 m. balandžio 25–26 d. Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos priimtas išvadas. Schema priklauso nuo subjektyvaus nusikalstamos veikos sudėties požymio (didelio aplaidumo arba ketinimų) ir atitinkamų sunkinančių aplinkybių. Juridiniams asmenims taikoma baudų sistema taip pat paremta trijų lygių schema, atitinkančia Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos nustatytą schemą taikant laisvės atėmimo bausmę. Juridiniams asmenims taikomų baudų dydžių skalė panaši į tą, kurią Taryba nustatė Pamatiniame sprendime 2005/667/TVR dėl taršos iš laivų.

Siūlomos alternatyvios sankcijos fiziniams ir juridiniams asmenims. Tokios sankcijos daugeliu atveju gali būti veiksmingesnės nei įkalinimas ar baudos, jos apima pareigą

atkurti aplinką, teisminės priežiūros taikymą, draudimą užsiimti komercine veikla arba teismo sprendimų viešą paskelbimą.

Nors daugeliu atvejų su nusikaltimu susijusių objektų konfiskavimas bus pagrindinė priemonė, buvo manoma, kad konkrečios nuostatos įtraukti nereikia, kadangi daugelis sunkių nusikaltimų aplinkai pateks į Pamatinio sprendimo 2005/212/TVR dėl nusikalstamu būdu įgytų lėšų, nusikaltimo priemonių ir turto konfiskavimo taikymo sritį.

4. Įgyvendinimo laikotarpis

Valstybėms narėms nustatytas įgyvendinimo laikotarpis yra [18] mėnesių atsižvelgiant į tai, kad ypač 3, 4 ir 6 straipsniuose didele dalimi perteikiamas panaikinto Pamatinio sprendimo 2003/80/TVR 2–6 straipsnių turinys. Šio pamatinio sprendimo įgyvendinimo laikotarpis pasibaigė 2005 m. sausio 27 d., todėl valstybės narės jau spėjo atlikti didelę dalį šios direktyvos įgyvendinimui būtinų darbų.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 175 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą²,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę³,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę⁴,

veikdami Sutarties 251 straipsnyje nustatyta tvarka⁵,

kadangi:

- (1) Remiantis Sutarties 174 straipsnio 2 dalimi, Bendrijos aplinkos politika turi būti siekiama aukšto apsaugos lygio.
- (2) Bendrija yra susirūpinusi nusikaltimų aplinkai skaičiaus didėjimu ir jų padariniais, kurie vis dažniau peržengia valstybių, kuriose tie nusikaltimai buvo padaryti, sienas. Tokie nusikaltimai kelia grėsmę aplinkai ir dėl to reikėtų imtis atsakomųjų priemonių.
- (3) Patirtis parodė, kad šiuo metu taikomų sankcijų sistemų nepakanka tam, kad būtų visapusiškai laikomasi aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų. Teisės aktų laikymąsi galima ir reikėtų stiprinti taikant baudžiamąsias sankcijas, nes tai parodo socialinį nepritarimą, kuris kokybės požiūriu yra visai kitokio pobūdžio, palyginti su administracinėmis sankcijomis arba civilinėje teisėje taikomu kompensaciniu mechanizmu.
- (4) Bendros baudžiamąsias sankcijas reglamentuojančios taisyklės leidžia taikyti veiksmingesnius nusikaltimų tyrimo ir pagalbos būdus valstybėje narėje ir tarp valstybių narių, nei tie, kurie taikomi esant administraciniam bendradarbiavimui.
- (5) Patikint užduotį skirti sankcijas teismo, o ne administracinėms institucijoms, pareiga atlikti nusikaltimų tyrimą ir priversti paisyti aplinkos sritį reglamentuojančių normų

² OL C [...], [...], p. [...].

³ OL C [...], [...], p. [...].

⁴ OL C [...], [...], p. [...].

⁵ OL C [...], [...], p. [...].

tenka toms institucijoms, kurios yra nepriklausomos nuo leidimus eksploatuoti ir teršti išdavusių institucijų.

- (6) Norint veiksmingai apsaugoti aplinką, visų pirma reikėtų nustatyti labiau atgrasančias sankcijas už žalą aplinkai darančią veiklą, kuri paprastai daro arba gali padaryti didelę žalą orui, įskaitant stratosferą, dirvožemiui, vandeniui, gyvūnams arba augalams, taip pat rūšių išsaugojimui.
- (7) Teisinės prievolės imtis veiksmų nesilaikymas gali daryti tokį pat poveikį kaip aktyvus elgesys ir todėl tam taip pat turėtų būti taikomos atitinkamos sankcijos.
- (8) Taigi visoje Bendrijoje tokią veiklą reikėtų laikyti baudžiamuoju nusikaltimu, jei ji yra daroma tyčia arba bent jau dėl didelio aplaidumo.
- (9) Norint veiksmingai apsaugoti aplinką, dalyvavimą tokioje veikloje ir jos kurstymą taip pat reikėtų laikyti baudžiamuoju nusikaltimu.
- (10) Už aplinkai žalą darančius veiksmus turėtų būti baudžiama taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias baudžiamąsias sankcijas, kurios taip pat turėtų būti taikomos juridiniams asmenims visoje Bendrijoje, kadangi nusikaltimai aplinkai didele dalimi yra padaromi juridinių asmenų interesais arba naudai.
- (11) Be to, šiuo metu egzistuojantys valstybių narių nustatytų sankcijų dydžių akivaizdūs skirtumai kelia būtinybę esant sunkinančioms aplinkybėms numatyti šių dydžių suderinimą atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą.
- (12) Toks derinimas yra ypač svarbus tuomet, kai nusikaltimai turi rimtų pasekmių arba kai nusikaltimai yra vykdomi nusikalstamų organizacijų, vaidinančių svarbų vaidmenį nusikaltimų aplinkai srityje.
- (13) Kadangi šioje direktyvoje nustatomos esminės normos, valstybės narės gali nustatyti arba toliau taikyti griežtesnes nuostatas veiksmingai aplinkos apsaugai pagal baudžiamąją teisę.
- (14) Tam, kad Komisija galėtų įvertinti šios direktyvos daromą poveikį, valstybės narės turėtų informuoti ją apie direktyvos įgyvendinimą.
- (15) Kadangi priemonės, kurios bus imamos, tikslų, t. y. veiksmingesnės aplinkos apsaugos užtikrinimo, valstybės narės negali tinkamai įgyvendinti ir kadangi dėl šios priežasties juos galima būtų geriau įgyvendinti Bendrijos lygiu, Bendrija gali nustatyti priemones remdamasi Sutarties 5 straipsnyje išdėstytu subsidiarumo principu. Remiantis šiame straipsnyje nustatyto proporcingumo principu, ši direktyva neapima daugiau, nei būtina minėtiems tikslams pasiekti.
- (16) Šioje direktyvoje atsižvelgiama į pagrindines teises ir principus, visų pirma pripažintus Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis
Dalykas

Šioje direktyvoje nustatomos su baudžiamąja teise susijusios priemonės siekiant veiksmingiau saugoti aplinką.

2 straipsnis
Savokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje:

- (a) „neteisėtas“ – pažeidžiantis Bendrijos teisės aktus arba įstatymą, administracinį potvarkį arba valstybės narės kompetentingos institucijos priimtą sprendimą, kuriais siekiama apsaugoti aplinką;
- (b) „juridinis asmuo“ – bet kuris juridinis asmuo, turintis šį statusą pagal taikomą nacionalinę teisę, išskyrus valstybes arba kitas viešąsias institucijas, veikiančias naudojantis savarankiškais teisėmis, ir viešąsias tarptautines organizacijas.

3 straipsnis
Nusikaltimai

Valstybės narės užtikrina, kad toliau nurodyta veika, padaryta tyčia arba bent jau dėl didelio aplaidumo, yra baudžiamasis nusikaltimas:

- (a) kokio nors kiekio medžiagų ar jonizuojančiosios spinduliuotės išleidimas, išmetimas arba išpylimas į orą, dirvožemį ar vandenį, kuris asmeniui sukelia mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą;
- (b) neteisėtas kokio nors kiekio medžiagų ar jonizuojančiosios spinduliuotės išleidimas, išmetimas arba išpylimas į orą, dirvožemį ar vandenį, kuris sukelia ar gali sukelti asmeniui mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą, arba didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnams ar augalams;
- (c) neteisėtas atliekų, įskaitant pavojingąsias atliekas, kurios asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba padaro didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnams ar augalams, apdorojimas, įskaitant jų šalinimą ir laikymą, vežimą, eksportą ar importą;
- (d) neteisėtas gamyklos, kurioje vykdoma pavojinga veikla arba kurioje laikomos arba naudojamos pavojingosios medžiagos ar preparatai ir kuri už gamyklos ribų asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio ir vandens kokybei, gyvūnams arba augalams, eksploatavimas;

- (e) neteisėtas atliekų vežimas, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1013/2006⁶ 2 straipsnio 35 dalyje, siekiant pelno ir vežant dideliais kiekiais, nepriklausomai nuo to, ar tai yra vienkartinis vežimas, ar keli susiję vežimai;
- (f) neteisėta branduolinių medžiagų arba kitų pavojingų radioaktyviųjų medžiagų gamyba, apdorojimas, laikymas, naudojimas, vežimas, eksportas arba importas, kuris asmeniui sukelia ar gali sukelti mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą arba didelę žalą oro, dirvožemio, vandens kokybei, gyvūnams ar augalams;
- (g) neteisėtas saugomų laukinės gyvūnijos ir augmenijos rūšių pavyzdžių, jų dalių ar vedinių laikymas, ėmimas, žalojimas, naikinimas arba prekyba jais;
- (h) neteisėtas žymus saugomų buveinių niokojimas;
- (i) neteisėta prekyba ozono sluoksnį ardančiomis medžiagomis arba jų naudojimas.

4 straipsnis
Dalyvavimas ir kurstymas

Valstybės narės užtikrina, kad dalyvavimas vykdant 3 straipsnyje nurodytas veikas arba jų kurstymas yra baudžiamasis nusikaltimas.

5 straipsnis
Sankcijos

1. Valstybės narės užtikrina, kad už 3 ir 4 straipsniuose nurodytų nusikaltimų padarymą taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudžiamosios sankcijos.
2. Valstybės narės užtikrina, kad už 3 straipsnio b–h punktuose nurodytus nusikaltimus, įvykdytus dėl didelio aplaidumo ir darančius didelę žalą orui, dirvožemiui, vandeniui, gyvūnams arba augalams, yra baudžiama daugiausia nuo vieno iki trejų metų laisvės atėmimu.
3. Valstybės narės užtikrina, kad laisvės atėmimu, daugiausia nuo dvejų iki penkerių metų, baudžiama už šiuos nusikaltimus:
 - a) 3 straipsnio a punkte nurodytą nusikaltimą, padarytą dėl didelio aplaidumo;
 - b) 3 straipsnio b–f punktuose nurodytus nusikaltimus, padarytus dėl didelio aplaidumo ir sukeliančius asmens mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą;
 - c) 3 straipsnio b–h punktuose nurodytus tyčia padarytus nusikaltimus, darančius didelę žalą orui, dirvožemiui, vandeniui, gyvūnams arba augalams;

⁶ OL L 190, 2006 7 12, p. 1.

- d) 3 straipsnyje nurodytus nusikaltimus, įvykdytus esant nusikalstamai organizacijai, kaip apibrėžta pamatiniame sprendime [...dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu]⁷.
4. Valstybės narės užtikrina, kad laisvės atėmimu, daugiausia nuo penkerių iki dešimties metų, baudžiama už šiuos nusikaltimus:
- a) 3 straipsnio a punkte nurodytą tyčia padarytą nusikaltimą;
 - b) 3 straipsnio b–f punktuose nurodytus tyčia įvykdytus nusikaltimus, sukeliančius asmens mirtį arba sunkų sveikatos sutrikimą.
5. Šiame straipsnyje nustatytos baudžiamosios sankcijos gali būti taikomos kartu su kitomis sankcijomis arba priemonėmis, būtent:
- a) teisės fiziniam asmeniui verstis veikla, kuriai reikia oficialaus leidimo ar pritarimo, arba steigti ar valdyti bendrovę ar fondą, jiems vadovauti, atėmimas tais atvejais, kai faktai, kuriais remiantis jis buvo nuteistas, rodo didelę tikimybę, kad panašaus pobūdžio nusikalstama veikla gali būti tęsiama;
 - b) teismo apkaltinamojo nuosprendžio dėl nuteisimo ar taikomų sankcijų arba priemonių oficialus paskelbimas;
 - c) įpareigojimas atkurti aplinką.

6 straipsnis
Juridinių asmenų atsakomybė

1. Valstybės narės užtikrina, kad juridiniai asmenys gali būti traukiami atsakomybėn už 3 straipsnyje nurodytus nusikaltimus, jeigu juos jų naudai padarė asmuo, veikęs individualiai arba kaip juridinio asmens organo narys, jeigu jis, eidamas vadovaujamas pareigas juridiniame asmenyje, turėjo teisę:
- a) atstovauti juridiniam asmeniui, arba
 - b) priimti sprendimus juridinio asmens vardu, arba
 - c) kontroliuoti juridinį asmenį.
- Valstybės narės taip pat užtikrina, kad juridiniai asmenys gali būti traukiami atsakomybėn už dalyvavimą kaip bendrininkai ar kurstytojai padarant 3 straipsnyje nurodytus nusikaltimus.
2. Be to, valstybės narės užtikrina, kad juridinis asmuo atsakytų tais atvejais, jeigu 3 straipsnyje nurodytus nusikaltimus to juridinio asmens naudai padarė jam pavaldus asmuo dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens nepakankamos priežiūros ar kontrolės.

⁷ OL L [...], [...], p. [...].

3. Juridinio asmens atsakomybė remiantis šio straipsnio 1 ir 2 dalimis apima galimybę kelti baudžiamąsias bylas fiziniams asmenims, kurie padarė, kurstė arba padėjo padaryti 3 straipsnyje nurodytus nusikaltimus.

7 straipsnis

Sankcijos, taikomos juridiniams asmenims

1. Valstybės narės užtikrina, kad juridiniam asmeniui, laikomam atsakingu už nusikaltimą pagal 6 straipsnį, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos, kurios apimtų baudžiamąsias arba nebaudžiamąsias baudas.
2. 1 dalyje nurodytos baudos yra tokios:
 - a) daugiausia nuo 300 000 iki 500 000 EUR, kai 3 straipsnio b–h punktuose nurodytas nusikaltimas yra padarytas dėl didelio aplaidumo ir daro didelę žalą orui, dirvožemiui, vandeniui, gyvūnams arba augalams;
 - b) daugiausia nuo 500 000 iki 750 000 EUR, kai:
 - i) 3 straipsnio a punkte nurodytas nusikaltimas įvykdomas dėl didelio aplaidumo, arba
 - ii) 3 straipsnio b–h punktuose nurodytas nusikaltimas:
 - įvykdomas dėl didelio aplaidumo ir sukelia asmens mirtį ar sunkų sveikatos sutrikimą, arba
 - įvykdomas tyčia ir daro didelę žalą orui, dirvožemiui ar vandeniui arba gyvūnams ar augalams, arba
 - iii) 3 straipsnyje nurodytas nusikaltimas įvykdomas tyčia, esant nusikalstamai organizacijai, kaip apibrėžta pamatiniame sprendime [... dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu].
 - c) daugiausia nuo 750 000 iki 1 500 000 EUR, kai:
 - i) 3 straipsnio a punkte nurodytas nusikaltimas padaromas tyčia, arba
 - ii) 3 straipsnio b–f punktuose nurodytas nusikaltimas yra padarytas tyčia ir sukelia asmens mirtį arba sunkų sveikatos sutrikimą.

Valstybės narės gali taikyti tokią sistemą, pagal kurią baudos dydis yra proporcingas juridinio asmens apyvartos dydžiui, dėl padaryto nusikaltimo gautai arba numatomai gauti finansinei naudai arba kitokiam rodikliui, rodančiam juridinio asmens finansinę padėtį, jei remiantis tokia sistema taikytinos didžiausios baudos yra bent jau lygiavertės didžiausių baudų mažiausiam dydžiui. Valstybės narės, įgyvendinančios direktyvą, remdamosi tokia sistema informuoja Komisiją apie tokį pasirinkimą.

3. Valstybės narės, kurios neįsivedė euro, taiko jų nacionalinės valiutos ir euro keitimo kursą, paskelbtą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* [...].

4. Kartu su šiame straipsnyje nustatytomis sankcijomis gali būti taikomos kitos sankcijos arba priemonės, būtent:
- a) reikalavimas atkurti aplinką;
 - b) teisės gauti lengvatas arba valstybės pagalbą atėmimas;
 - c) laikinas ar nuolatinis teisės verstis pramonine arba komercine veikla atėmimas;
 - d) teisminės priežiūros skyrimas;
 - e) likvidavimas teismo sprendimu;
 - f) įpareigojimas imtis konkrečių priemonių, kad būtų pašalinti veikų, kuriomis buvo grindžiama baudžiamoji atsakomybė, padariniai;
 - g) teismo sprendimo dėl nuteisimo ar taikomų sankcijų arba priemonių oficialus paskelbimas.

8 straipsnis
Ataskaitos

Vėliausiai iki ..., o vėliau kartą per trejus metus valstybės narės pateikdamos ataskaitą praneša Komisijai apie šios direktyvos įgyvendinimą.

Remdamasi šiomis ataskaitomis Komisija pateikia ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai.

9 straipsnis
Perkėlimas

1. Valstybės narės priima įstatymus, kitus teisės aktus ir administracines nuostatas, kuriais, įsigaliojusiais ne vėliau kaip iki [...], įgyvendinama ši direktyva. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai šių nuostatų tekstą ir šių nuostatų bei šios direktyvos atitikmenų lentelę.

Valstybės narės, tvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų pagrindinių nacionalinių teisės aktų nuostatų tekstus.

10 straipsnis
Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

11 straipsnis
Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, [...]

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas